

Sedamdesetpetogodišnjica Dvorskog Savetnika Profesora Dr. Ing., Dr. tehn. et Dr. mont. h. c.

Eduarda Doležala

Dne 2. marta t. g. navršava, daleko preko granice Austrije poznati redovni profesor geodezije na Bečkoj visokoj tehničkoj školi dvorski savetnik Dr. **Eduard Doležal**, 75 godina svoga plodonosnog života.

Rođen je 1862 godine u Budvicu u Moravskoj, Č. S. R. Po svršetku svojih studija na univerzitetu i tehničkoj visokoj školi, u Beču bio je postavljen 1887 godine kao asistent za katedru za praktičnu geometriju na tehničkoj visokoj školi u Beču, a godine 1889 naimenovan je za profesora na novoustanovljenoj Srednjo—tehničkoj školi u Sarajevu. Njegova želja je ipak bila da predaje i radi na jednoj visokoj školi. Tako je nakon 6 godina plodonosnog rada napustio Sarajevo i došao prvo kao asistent, a kasnije kao konstruktor na katedru za praktičnu geometriju Visoke tehničke škole u Beču.

Godine 1899 bio je već u 37 godini naimenovan za redovnog profesora nacrtne i praktične geometrije na Rudarskoj akademiji u Leobnu, a 1905 godine na njegovu veliku radost i zadovoljstvo pozvat je kao redovni profesor na Visoku tehničku školu u Beč. Tu je predavao kroz 25 godina geodeziju i dao je naobrazbu svojim slušaocima u tom osnovnom predmetu na jedan uzoran način. Pridobio je toliko poverenje profesorskog kolegijuma, da je bio već nakon 3 godine izabran kao rektor magnificus na toj Visokoj školi. Usled svoje vanredne organizatorske sposobnosti imao je naročitog uticaja na tehničku nastavnu reformu. Naročito mu je bila zasluga da je posle dugogodišnjeg truda postigao da se otvori i organizuje zasebni otek za geodeziju na Visokim tehničkim školama u Austriji.

Imao je i u velikoj meri uticaja na izgradnji državnog katastra. Njegovom nastojanju je većim delom uspela centralizacija katastra, koje se ispoljava u ustanovljenju saveznog odeljenja katastra, danas Savezno odeljenje za mere i katastar. To primerno i uzorno delo austrijske upravne reforme je sa sajeđinjenjem katastra i topografskog državnog premera, državni katastar napravio je ekonomičnim i racionalnim i našlo u inostranstvu visokog priznanja i primenjivanja.

Pored svog delovanja kao profesor univerziteta, kao predsednik austrijske komisije za internacionalno gradusno merenje

kao savetodavac po pitanju visokih škola u Ministarstvu finansija bio je Eduard Doležal i na polju tehničkih naučnih istraživanja neumoran. Sa izdanjem velikog broja zapaženih dela na polju geodezije opravdao je i svoj internacionalni glas. U visokoj meri je doprineo razvoju i velikom napretku noviju granu geodezije—fotogrametriju. Udružio je sve zainteresovane u toj grani i tako u 1907 godini obrazovao je austrijsko udruženje za fotogrametriju, koju je 1909 godine proširio u Internacionalno udruženje. Od 1908 godine izdavao je uzoran internacionalni arhiv za fotogrametriju, (koji i danas izlazi), sa svojim stručnim člancima i neumornim radom na tom polju doprineo poznavanju i primenjivanju fotogrametrije kod novog premera, tako da se može smatrati kao pionir na tom polju.

Njegove mnogostrane zasluge naišle su na opšte priznanje u Stručnom svetu. Visoka tehnička škola u Achenu, nemačka visoka tehnička škola u Brnu i, montanistička visoka škola u Leobnu odlikovali ga za počasnog doktora.

Na internacionalnom kongresu za fotogrametriju 1926 godine u Berlinu Eduardu Doležalu izrazili su svoje priznanje inostrani stručnjaci, pa je tom prilikom za svoje zasluge izabran za počasnog predsednika internacionalnog udruženja. Prilikom proslave njegove sedamdesetogodišnjice bio je prisutan veliki broj priznatih ličnosti iz drugih država, među njima i nekadašnji francuski predsednik vlade Painlevé, da izlaze svoje čestitke velikom naučniku geodezije, jamomerstva (Markscheide) i fotogrametrije. Tom prilikom odlikovao ga je lično savezni predsednik najvećim odlikovanjem za građanske zasluge. Austrijsko udruženje geometara posvetilo mu je jubilarnu knjigu na kojoj su saradivali priznati domaći i inostrani stručnjaci. U 1934 god. u Parizu, kojom prilikom je održan 4 internacionalni kongres za fotogrametriju bio je Eduard Doležal naročito počašćen i pala mu je u deo čast da je mogao pred Pretsednikom Republike održati predavanje prilikom svečanog otvaranja kongresa.

Savetnik Doležal, koji je sam dovršio svoje studije pod teškim okolnostima bio je zato i za celo vreme svoga rada prisan prijatelj studenata i smatrao je za svoju dužnost da iste pomogne u svakoj prilici. Kroz 24 godine bio je Pretsednik Udruženja za pomoć siromašnih studenata tehničke visoke škole, i kao takav bio je uvek spreman priteći u pomoć sa sretstvima, kako bi siromašnim olakšao, odnosno omogućio, dodeljivanjem materijalnih sredstava da završe svoje studije. Kao dugogodišnji sta-

raoc zadužbine Rudolfinum i Đačkog doma u Terezijanumu starao se u interesima sa energijom i uspehom.

Požrtvovani rad Eduarda Doležala, njegovo neumorno delovanje u svom pozivu nisu ostali na žalost bez posledica za njegovo zdravlje i tako je bio primoran da ostavi svoju katedru 1. oktobra 1930 godine i zatraži penziju. Ali posle kratkog odmora njegovo se zdravlje tako oporavilo da se danas i ako star 75 godina oseća telesno i duševno čio i radi još uvek neumorno dalje,

Kao i ranije tako i sada posvećuje svoje vreme i svoje snage znanstvenim istraživanjima i trudi se da sva dela, koja je stvorio održi i usavrši.

Hadžiabdić Muhamed, geom.

Evolucija baštinskog vlasništva i ustrojstvo tapijskog sistema u Srbiji

(Nastavak)

III. Ustrojstvo tapijskog sistema u Srbiji, njegov pravni i privredno-ekonomski značaj

U svakom poslu, gde se jedno stanje treba da zamjeni drugim, odnosno, gde se postojećem redu stvari i događaj treba da dâ jedan novi pravac, jedan novi tok, pojavljuju se izvjesni momenti kada se izvođenje željenih promjena više ne može odlagati, već se njihovo konačno i postupno ostvarenje nameće samo po sebi, jednom neodoljivom snagom. U tim momentima činjenice uzimaju same maha, jer je ravnoteža u kojoj su se one prvobitno nalazile, nastalim promjenama porušena, te se zato automatski traži brzo ustoličenje nove. Tada i poslednji tragovi staroga stanja treba što prije da isčeznu, da ne bi svojim suviše sporim uklanjanjem ometale pravilno uvođenje onoga, koje se želi i koje treba da dođe. — Takav je jedan momenat, mislimo, nastupio i kod nas u značajnom poslu oko izjednačenja našega *baštinskoga zakonodavstva*, a njegova se je pojava naročito primjetila i osjetila stupanjem na snagu *Zakona o katastru zemljišta*, koja zaista predstavlja jedan važan i u suštini epohalan događaj odnosno preokret u istoriji našega baštinskoga zakonodavstva. Tada su se upravo jasno ispoljile i postale očigledne sve nezgode vladajućeg baštinskog poretka i teškoće sa naprednim važenjem i primjenom različitih zakona, koji se razli-